

Токар А. А.,
старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки,
Дніпропетровський державний Університет внутрішніх справ,
м. Дніпро

СТРЕСОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Служба в Національній поліції України (далі – НП) є екстремальною та стресогенною, адже пов'язана вона із припиненням злочинних посягань на життя та здоров'я громадян, часто здійснюється у надзвичайних обставинах та ситуаціях, пов'язаних з підвищеним професійним ризиком, небезпекою для життєдіяльності. Тож, адаптуватися до умов агресивного середовища та підвищити рівень стресостійкості, є важливим психологічним вмінням для правоохоронця.

Як зауважив американський ендокринолог Ганс Сельє: реакція особистості на стрес залежить від сили стресорів і стресостійкості: запасу важливих інформаційно-енергетичних ресурсів для подолання стресових ситуацій.

На початковому етапі служби курсанти, що приходять до закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання МВС України, не є достатньо підготовленими, як у фізичному так і психологічному стані, і це є природньо. Психічний розвиток молодого покоління поділяється на 4 основні періоди:

- ранній і дошкільний вік;
- молодший шкільний вік;
- середній шкільний, або підлітковий вік;
- юнацький вік.

Більшість курсантів приходять на службу віком 17-18 років. Це є період так званої «юності», а саме – старший юнацький вік, коли починає формуватися стадія фізичної та психологічної зрілості. Організм сприяє формуванню вмінь та навичок праці, спорту, а також – вибору певної професії. Починає надходити усвідомлення власної фізичної сили та привабливості. Здоров'я впливає на формування у юнаків та дівчат самооцінки, впевненості в собі, оптимізму, життєрадісності, активності, поривання до дій, що позитивно впливає на психіку даних осіб [1, с. 119].

Згідно досвіду Міністерства Юстиції США, при доборі до лав поліції, у кандидатів перевіряються наступні спроможності:

1. Прийняття рішення, або судження – вміння озвучувати рішення, демонструвати здатність швидко оцінювати ситуацію, щоб визначати і приймати відповідні дії. Ця навичка також включає у себе здатність «відсіювати» інформацію, щоб підібрати те, що важливо, і, як тільки вона буде ідентифікована, ефективно її використовувати.

2. Імпульсивний контроль, або увага до безпеки – передбачає прийняття належних запобіжних заходів і недопущення імпульсивної поведінки, або надмірну ризиковану поведінку для забезпечення особистої безпеки та безпеки інших. Ця спроможність включає у себе здатність і схильність подумати, перш, ніж діяти - щоб тримати під контролем свої стрімкі, рефлекторні реакції, вести себе з усвідомленою увагою до ситуації.

3. Сумлінність та надійність – передбачає копітку, надійну, добросовісну роботу і своєчасне, логічне виконання відповідно законодавства та логіки, норм та положень.

4. Адаптивність та гнучкість – включає в себе здатність перемикатись і легко пристосовуватися до раптових змін ситуації, а іноді – в конкуруючих обставинах роботи.

У подальшому, на етапі навчання, перевіряються навички засвоєння матеріалів. Хоча сучасні методики, як правило, краще справляються з цими когнітивними навичками, ніж, скажімо, емоційними, це зазвичай робиться побічно. Тобто, щодо набуття цих навичок, часто, маються на увазі, результати роботи здобувачів з різними оцінками або в поєднанні з іншими оцінками. Наприклад, під час оцінювання навичок затримання і контролю правопорушника, визначається здатність курсантів належним чином нарощувати застосування примусу відповідно до континууму сили. Їх робота може призвести до передбачуваних висновків про прийняття рішень, суджень та імпульсивного управління. Коли співробітники роблять такі висновки, виникають дві проблеми. По-перше, можна плутати недоліки навчання з проблемою прийняття рішень; погана робота курсанта і оцінка може бути пов'язана з відсутністю розуміння або гостроти використання континууму сили, ніж через недоліки в прийнятті рішень або судженнях. По-друге, курсанти помиляються щодо висновків по прямій оцінці прийнятих рішень. Важливість цих когнітивних навичок для ефективної роботи поліції диктує необхідність стандартизованих і конкретних вимірювань самих навичок [2, с. 35].

Закладам вищої освіти зі специфічними умовами навчання МВС України необхідно поліпшувати спосіб розвитку у курсантів незалежного, критичного мислення. Щоб прищепити і зміцнити когнітивні навички, тренери повинні знайти спосіб зменшити наказові способи навчання (тобто, постійно говорити їм, що робити) і розширювати можливості для самостійного прийняття рішень під час навчання. Також курсанти повинні без присутності інструкторів обговорювати й обґрунтовувати у групах дії власні дії і своїх товаришів та надавати їм оцінку. Це потрібно робити після кожного практичного відпрацювання. Почувши обґрунтування співкурсників, а не інструкторів, вони зможуть краще розвивати навички критичного мислення і зможуть поліпшувати імпульсний контроль у прийнятті рішень. Сумлінність та адаптованість НЕ культивуються у традиційних вправах.

У подальшому, з метою здобуття додаткових навичок стресостійкості необхідно вводити курсантів у такий собі стресовий стан. Це доцільно робити при тактичних навчаннях та поліцейських квестах з наданням постійних та нових завдань. Наприклад, при відпрацюванні питання пошуку та затриманню підозрюваних у приміщенні, надавати стрес-завдання про поранення співробітника, або виникнення несподіваної погрози вибухонебезпечного предмету. Звичайно, подібні завдання повинні супроводжуватись імітаційними звуками пострілів, вибухів, криків поранених та сигналів сирен.

Сучасна правоохоронна діяльність вимагає сучасної підготовки, яка включає андрологічні принципи навчання. Коли навчальні заклади переходять від авторитарного, воєнізованого стилю до навчання дорослих особистостей,

курсанти можуть розвивати і зміцнювати важливі психологічні навички, які необхідні ефективним правоохоронцям.

Тільки аналіз помилок і промахів курсантів під час відпрацювання реальних тактичних завдань приведе до формування психологічної стійкості майбутніх правоохоронців та до фрустраційного і стресогенного впливу екстремальних ситуацій їх професійної діяльності [3].

Список використаних джерел

1. Токар А., Гоговський Е., Бардін Є. Удосконалення психо-фізичного стану курсантів під час занять з тактико-спеціальної підготовки. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 2 (111). URL: https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2021/09/21_2_ua/2-2021-119-124.pdf

2. Папазоглу, До., Манзелла, К. Використання навчання співробітників поліції як інструменту превентивного втручання поліції. URL. <https://www.mdpi.com/1660-4601/16/24/4941>

3. Євдокімова О. Специфіка формування психологічної стійкості у поліцейських у процесі професійної підготовки. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : зб. наук. пр. конф. (м. Харків, 24 трав. 2018 р.). МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2018. С. 63–66. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/8862/Spetsyfika%20formuvannia%20psykholohichnoi%20stiikosti%20u%20politseiskykh%20u%20protsesi%20profesiinoi%20pidhotovky_Yevdokimova_2018.pdf?sequence=1